

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/29, p. 427-434

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12754>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ **Referees/Hakemler:** Doç. Dr. Mitat DURMUŞ –
Doç. Dr. Sibel ÜST ERDEM

This article was checked by iThenticate.

NECİP FAZIL ŞİİRİNDE BATILILAŞMANIN GETİRDİĞİ KÖKENSEL KORKU VE ‘ÖZNE’ DİRENİŞİ

Adem POLAT*

ÖZET

Necip Fazıl Kısakürek, Türk düşüncesinde ve şiirinde, şahsî fikir cephesini en net tanımlayabilmiş sanatkârlardandır. Yaşadığı ferdi zihin dönüşümünün Necip Fazıl üzerindeki en büyük etkilerinden biri, yakından tanıma olanağı bulduğu Batı düşüncesine olan reaksiyon boyutudur. Türk düşüncesi açısından 19 ve 20. yüzyıllar, var olan şartların Batı kaynaklı temellük edildiği bir zaman dilimine denk gelmesi bakımından Necip Fazıl şiiri için de düşündürücüdür. Başka bir açıdan Necip Fazıl, Batı kaynaklı fikir cereyanına edebî-politik bağlamında direnen adamdır. Fakat söz konusu batılılaşmanın düşünce hayatımıza etkisi şair üzerinden bir ‘korku’ olgusuyla ele alınmaya müsaittir. Bu makale biraz da böyle bir yönüyle Necip Fazıl şiirinin mistik-metafizik karakterini, batılı anlamda bir ‘korku’ karşıtlığıyla değerlendirme çabasıdır. Bu bağlamda Necip Fazıl’ın ‘ben’ olgusu, egosantrik bir duygunun ötesinde korkuya yönelik şiir dilinde tepki boyutuyla şekillenmiş bir direnme biçimi olarak ele alındığında; şairin Batı düşüncesinden ve sanatından gelen fikirlere karşı duruşunu mizacından gelen tavırla şekillendirdiği görülür. İşte anlam ve metaforlar dünyasında sıklıkla yan yana gelen hislerin şair adına ne tür bir etkileşim içinde olduğu da, öncelikli sorgulama alanlarından biri olacaktır. Dolayısıyla Necip Fazıl şiiri, Batı karşısında kendini konumlandırırken sadece ben duygusunu nceleyen bir şiir değildir. Bizatihi öznel verilerini evrensel benlik fikrine bağlayan bir şiirdir. Korku ise evrensel benlik fikriyle karşılanan bir duygudur.

Anahtar Kelimeler: Şiir, batılılaşma, metafizik, gelenek, korku, ikon

---

* Yrd. Doç. Dr. Kafkas Ü. Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Ed. Böl., El-mek: a.polat1981@hotmail.com

---

NECIP FAZIL'S POETRY IN THE WESTERNIZATION OF THE ORIGIN OF FEAR AND THE RESISTANCE OF THE SUBJECT

ABSTRACT

Necip Fazıl Kısakürek is a craftsman who can clearly define his personal idea in Turkish thought and poetry. One of the greatest influences on Necip Fazıl, the individual mind transformation of the living, is the Western thought reaction that he has the ability to recognize closely. In terms of Turkish thought, 19th and 20th centuries, Necip Fazıl is also thought-provoking in terms of the fact that existing conditions coincide with a time period in which Western-originated appropriations are made. In another respect, Necip Fazıl is a man who resists in the literary-political context of Western-originated ideas. However, the effect of Westernization on the thought of our life is possible to be treated as a 'fear' over the poet. This article attempts to evaluate the mystical-metaphysical character of Necip Fazıl's poetry in a western sense of 'fear'. In this context, Necip Fazıl's phenomenon is considered as a form of resistance that is shaped by the dimension of reaction in the language of poetry towards fear beyond an eccentric sensation; it is seen that the poet has shaped the attitude of the West from the mind and the attitude against the ideas coming from the art. It is also one of the primary areas of interrogation, in terms of the meaning and metaphors, how often the feelings of side by side are in the name of the poet. Therefore, Necip Fazıl poetry is not only a poem that delights my senses while positioning myself in the face of the West. In fact, it is a poetry linking subjective utterances to the idea of a universal self. Fear is a feeling of being met with the idea of a universal self.

STRUCTURED ABSTRACT

It is one of the primary areas of inquiry whether the Ottoman Empire loses its classical rhetoric of Turkish poetry against western theoretic and what kind of thought-method relationship the Ottoman Empire has with the Republican turn and whether this orientation is met in the context of conservative thought. In this context, Necip Fazıl Kısakürek is the artisans who can most clearly define the Turkish idea and poetry in terms of intensifying the personal idea cephalopia into the problems of the future. One of the greatest influences on Necip Fazıl that he has experienced is his reaction to the Western thought that he could get to know closely. In terms of Turkish thought, Necip Fazıl is also a suggestion for poetry because the 19th and 20th centuries correspond to a time period in which the existing conditions are dependent on Western origin. In another respect, Najib Fazıl is a man who resists in the literary-political context of Western-originated ideas. However, the effect of Westernization on the thought of our life is possible to be treated as a 'fear' over the poet. This article attempts to evaluate the mystical-metaphysical character of Necip Fazıl's poetry in a western sense of 'fear'. In this context, Necip Fazıl's 'i' phenomenon is considered as a form of resistance that is shaped by the reaction of fear in the language of poetry beyond an eccentric sensation; it is seen that the poet has shaped the attitude of the West from the mind and the attitude against the ideas

coming from the art. It is also one of the primary areas of interrogation, in terms of the meaning and metaphors, how often the feelings of side by side are in the name of the poet. In this context, when we thought together with Necip Fazıl in the Republican era, a main poem of Turkish poetry, which was a conservative rhetoric, came up with a new poetry vessel based on the spirit of Necip Fazıl tradition and thought in essence by using all possibilities of modern Western poetry like Sezai Karakoç. It is seen.

The question is what epistemological conditions under which Necip Fazıl was examined in the context of conservative thinking. Because Necip Fazıl's assessment of poetry with mentality problems is a method problem. The introduction of Abdülhakîm Arvâsî in 1934, which was seen as one of the most radical changes in Necip Fazıl's monographic framework in a sense, brought about the resurrection of the existing conditions and the artkrane. These conditions are closely related to the fact that Necip Fazıl's Naqshibendi shaykh Abdulhakim Arvashi was formed from the period of life and cultural formation to be more or less Western. In this context, Alexsandre Dumas and Michael Zevaco and Saint-Pierre who have influenced their literary taste in childhood, Gedikpaşa French and Kumkapi American colleges, and the ward of Yahya Kemal as a westernization figure in the Bahriye Mektebi period. To put it another way, the culture areas of Westernization-oriented civilization transformed with the Tanzimat were more important then; that is to say experience of Necip Fazıl as a poet since childhood.

It can be said that Necip Fazıl was sent to Paris in 1924, where the Sorbonne University's year-ending and returning in a short period of a year is causing a deeply suspicious allegation that Necip Fazıl might recognize Western cultures on this journey. Because, at that time, the secular phenomena brought by Necip Fazıl's Westernization, which directs the art axis, will remain in the mystic and metaphysical character of his poetry and things left out in the ongoing life cycle. As a matter of fact, Necip Fazıl and his trip to Paris are far from being a trace or influence to his poetry from his cultural formation. If the poet knew Baudelaire or Rimbaud, it would be far from an experience of Paris life.

In this context, the above-mentioned cultural formation dimension of Necip Fazıl poetry requires that the 'I' poet's essence be treated differently on the axis of fear. In other words, is it only necessary to evaluate the 'anxiety', 'fear' and 'shudder' which determine the metaphysical character, with the result of an attention that only the poet's subject directs to the outside world and itself? Or is this fear the fear of the lack of artistic, political and rhetorical opposition to the new life anxiety caused by Westernization? Here, in the name of Necip Fazıl, the determination of the mentality that was formed at the end of the stages of monographic development does not leave fear in the form of poetry in the case of an action fed only from metaphysical occurrences. One of the main triggers of horror is that of a Muslim thought that lacks a metaphor in the face of westernization, other than the feeling of ideological emptiness of the belief core after the change of mentality.

As a result, the metaphysical and monographic revolution of Necip Fazıl's attitude toward the West has opened the way for a time cross-section in which the alternative proposals for the Western formation,

---

Turkish Studies

which the artist has already appropriated, are literally produced. Of course, the monographic revolution does not mean that the horror of universal art and antecedents of the individual side is a must to fight the notion of an 'I' who is inevitably a poet. On the contrary, the intellectual populations of the West, which have struck the last centuries, in the name of Necip Fazıl; art, philosophy, rhetoric, and poetry, the most basic literary productions are the age of the pilgrimage that makes the cat feel heavy and intense. Necip Fazıl, poetry as much as in prose, is a poet who resists the epistemological sources of this time of day and the fears he produces. But the main question to be asked is the separation of the state of fear of the things that the westernization, which constitutes the basic problem area of the Turkish thought like Necip Fazıl, carries to the poet's language. In the name of Necip Fazıl Kısakürek, there is a serious character in terms of action and intelligence; this intelligent method of systematic thought and problem-centering in the context of Turkish-Islamic civilization should be discussed according to poetry.

Keywords: Poetry, westernization, metaphysics, tradition, fear, icon

Giriş

Türk düşünce ve siyasetinin son iki yüz yıldır meşgul olduğu en önemli problem alanı batılılaşmanın getirdikleriyle organik uyum sorunudur. İster bir metot sorunu ister bir fikir eklemesi olarak değerlendirilsin; muhafazakâr düşünce olarak tanımlanabilecek bir çekirdek inanç sistemi, batılılaşma karşısındaki kaybediş ve tükenişlerini bir sistem dâhilinde koruyabilmiş değildir. Bu bağlamda bir medeniyetin bir diğer medeniyeti yutması veya tahakküm altına alması, Tanzimat devrinden sonra Osmanlı düşüncesindeki en büyük zihinsel kayboluşla devre ait siyasi parçalanışın fikir cephesini ve altyapısını göz önüne serer. Tefekkür dairesini batılı teorik karşısında kaybeden Osmanlı'nın Cumhuriyet dönüşümüyle ne gibi bir düşünce-metot ilişkisine yöneldiği ve bu yönelişin muhafazakâr düşünce bağlamında karşılığının olup olmadığı öncelikli sorgulama alanlarından biridir. Bu sorgulama Diriliş dergisinin bir bülten yazısında şöyle dile gelir : “*Son beş yüz yıllık tarih dönemi içinde insanlığı inanç, düşünce bilim, sanat ve edebiyatta olduğu gibi ahlâk ve yaşama yöntemleri ve biçimleri bakımından da bugünlere getirmiş son tarihî atılım olan Rönesans özü, artık çağımızda insanlığın ağırlığını kaldıramaz olunca, yapı temelinden sarsılmaya ve çatı ortasından ayrılmaya, ve böylece, insanlık, insanlık Rönesansı eleştirme ihtiyacını duymaya başladı. Şüphesiz bu duyuş, bilinçli bir duyuş değildir. İnsanlığın bilinçaltında yatan tereddütler filiz vermeye yüz tuttu demek istiyoruz.*” (Diriliş 1974:4) Böyle bir açıdan bakıldığında Türk İslâm düşüncesinin Batı'yla olan diyalojik münasebet perspektifi, Aydınlanmanın peşinden sürüklediği anlam dünyasının medeniyet dairemizde nasıl algılandığına yönelik zihniyet problemlerini gün yüzüne çıkarmaktadır.

İşte batılılaşmanın getirdiği karışıklık problemini, müşterek bir muhafazakâr düşünce eklemesi olarak Necip Fazıl Kısakürek merkezinde ele alındığında; kökensel bir medeniyet öykünmesi görülebilecek Tanzimat düşüncesinden bu yana, şiirinde bundan en çok etkilenen edebî ifade biçimi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Özellikle Türk şiirinin muhafazakar bir söylem niteliği kazanmış ana çerçevesini, Cumhuriyet devrinde Necip Fazıl'la birlikte düşündüğümüzde, devamında tıpkı Sezai Karakoç gibi modern Batı şiirinin bütün imkânlarını kullanarak düşüncede ve özde söz konusu Necip Fazıl geleneğinin ve düşüncesinin ruhuna bağlı yeni bir şiir damarı oraya çıktığı görülür. (Haksal 2012: 141, 142) Belki bu anlamda zihniyet değişiminin kökensel itirazlarına bir reaksiyon olarak ortada duran Necip Fazıl şiiri, düşünce alternatiflerini kurgularken batılılaşmanın

Turkish Studies

getirdiği bir 'korku'yu bünyesinde barındırmaktadır. Bu korku Necip Fazıl'ın şiir karakterine sinmiş mistik-metafizik korku tematiğinden farklı ve metotsuzluğun tereddütleriyle örüntülüdür. Korku, Necip Fazıl şiirinde ontolojik bakımdan özne durumunu ilgilendiren bir mahiyette olmasına karşın söz konusu ettiğimiz batılılaşmanın getirdiği korku bir yöntem ve sonuçlarıyla ilgilidir.

Öncelikle Necip Fazıl şiiri, 'ben' olgusunda değerlendirilmiş bir şiirdir. Fakat bu değerlendirmelerin şairin bireysel iç dünyasında metafizik olgular etrafında bir içe kapanış veya sıklıkla ben-lik sorunsalı olarak algılanmıştır. Asıl mesele Necip Fazıl'ın muhafazakâr düşünce bağlamında hangi epistemolojik şartlarda incelenip incelenmediğidir. Çünkü Necip Fazıl şiirinin zihniyet problemleriyle değerlendirilmesinin bir yöntem sorunu oluşturduğu ortadadır. Bir anlamda Necip Fazıl'ın monografik çerçevesindeki en köklü değişikliklerden biri olarak görülen 1934'te Abdülhakîm Arvâsî'yle tanışması, varolan şartların ve sanatkârane algının yeniden bulgulanmasını beraberinde getirmiştir. Bu şartlar Necip Fazıl'ın Nakşibendî şeyhi Abdülhakîm Arvâsî'ye kadarki yaşam periyodunun ve kültür formasyonunun aşağı yukarı Batı'ya göre şekillenmiş olmasıyla yakından ilişkilidir.

Bu bağlamda çocukluk yıllarındaki edebî zevkine tesir eden Alexsandre Dumas ve Michael Zevaco ve Saint-Pierre (Kısakürek 1990: 141, 142) okumaları, Gedikpaşa Fransız ve Kumkapı Amerikan kolejleri ve yine Bahriye Mektebi'nde bir batılılaşma figürü olarak Yahya Kemal'in hocalığı, söz konusu periyot (Okay 2002: 485, 486) açısından bir zihniyet şekillenmesine işaret etmektedir. Başka türlü söylemek gerekirse, Tanzimat'la beraber yaşanan batılılaşma eksenli medeniyet dönüşümünün kültür alanları daha o zamandan; yani Necip Fazıl'ın çocukluğundan itibaren şair adına tecrübe edilme başlanmıştır.

Denilebilir ki Necip Fazıl'ın 1924'te Paris'e gönderilmesi ve orada Sorbonne Üniversitesi yıllarının bir yıl gibi kısa bir sürede sonlanması ve geri dönüşü, Necip Fazıl'ın Batı kültürünü bu seyahatle tanıyabileceğine ilişkin iddialara yönelik derin bir şüphe uyandırmaktadır. Zira o vakte kadar Necip Fazıl'ın sanat eksenine yön veren batılılaşmanın getirdiği seküler olgular, onun mistik ve metafizik karaktere bürünen şiirinde ve devam eden yaşam periyodunda dışarıda bırakılan şeyler olarak kalacaktır. Haliyle Necip Fazıl ve Paris seyahati, onun kültür formasyonundan şiirine düşen bir iz veya etki olmaktan uzaktır. Şair Baudelaire veya Rimbaud'yu tanıdıysa bu, Paris yaşamına ilişkin bir tecrübe olmaktan uzaktır.

Bu bağlamda Necip Fazıl şiirinin yukarıda söz konusu edilen kültürel formasyon boyutu, 'ben' şair öznesini korku ekseninde farklı şekilde ele almayı gerektirir. Başka bir deyişle metafizik karakteri belirleyen 'kaygı', 'korku' ve 'ürperti'nin sadece şair öznenin dış dünyaya yönelttiği bir dikkatin sonuçlarıyla ve bizatihi fitratla değerlendirilmesi yeterli midir? Yoksa bu korku batılılaşmanın getirdiği yeni yaşam endişesinin sanatta, politika ve retorikte bir karşılığının olmamasından duyulan korku mudur?

Elbette insan, kendi tarihinde incelenebilir. Bir insan olarak sanatkâr da salt ontolojik devamlılığını sanatsal metin üzerinde sınarken, onu oluşturan şartlardan bağımsız değildir. Sanatkârı oluşturan şartlar, onu büyük ya da küçük adam yapar. Fakat en önemlisi, sanatkârın veya şairin dış realiteden gelen bastırılmayan gerçeklik karşındaki tutumdur. Korku, ses, metafizik veya bazen hepsinden daha etkili bir rasyonel buyruğu sürekli telkin eden vicdan, hatta ve hatta siyasî dâhil olma endişesi ve baskı, yeterince tecrübe edildiği takdirde onun/şairin sanatsal görüngülerini anlaşılır kılar. Bu bağlamda Kartezyen bilinç, şartların getirdi noktada insansal/antropomorfik algıyı bir şeye dönüştürür. İşte dönüşen bu şey, her zaman bir tanıma muhtaç halde insanın ve onun tarihinin ürünüdür. Foucault'ya göre söylemek gerekirse "iyi ya da kötü her ne şekilde olursa olsun, tarih tarafından damgalanmaya açıktır." (Falzon 2001: 69) Bu bağlamda Necip Fazıl'ın tarih tarafından

Turkish Studies

damgalandığı konumu, yürürlükteki siyasal paradigma ve batılılaşmanın getirdiği uygarlık krizinin metot sorunuyla da ilişkilendirilebilir.

Başka bir anlamda modern zamanın öncelediği şey de, öznenin benlik mekanizması içinde algılanan olgusal fark edilirlikle kendinin bilincini yeni bir bilinç gibi değil; mümkün olan tek varoluş kipi gibi düşünmek (Sartre 2009: 29) anlamında kendiyi başlatıp kendiyi bitirmesidir. Fakat Şark'ın bu düşünce mekanizmasına ve Kartezyen ego bilincine kuvvetli itirazları da vardır. İşte Necip Fazıl şiirinin 'ben' merkezli dünya algısının batılı teoriklerle mutlak bir uyum göstermeyişi, biraz da Doğu düşüncesine ait ruhi kırılmaların ve metafizik gerilimlerin temelde inanç kaygısıyla örüntülü oluşuyla ilişkilendirilebilir. İdrak galatlarını birbirine dolaşması, 'scandalen' hayallerin cisimleşmiş korku hüviyeti kazanması (Bilgegil 2011: 188) bir anlamda kendi iç dünyasının ve uygarlığının Doğu'ya ait temel fikir dinamiklerinden bağımsız değildir.

Yine batılılaşmanın getirdiği kökensel korkunun bir başka saç ayağı Necip Fazıl üzerinde de ciddi etkilere sahip siyasî bir baskının varlığıdır. Özellikle şairin mistik metafizik şiir anlayışına geçmeden önceki evrede, Kemalist tek partinin iktidar dönemine tanıklık edişi, rejimle direkt ideolojik bir kavgaya tutuşmamış olmasına rağmen baskın bir güç karşısında ona karşılık vermeyi kimi zaman da edilgen bir siyasal pozisyon almayı gerekli kılmıştır. Dolayısıyla bu durum iktidarla ilişkili olarak Foucault'ya göre söylemek gerekirse mümkün eylemler üzerinde işleyen eylemler kümesi; olması bakımından eylemdeki özneleri kışkırtarak, teşvik ederek, baştan çıkararak, kolaylaştırarak, genişleterek (Foucault 2011: 74) belirli bir sisteme dâhil eder. Bu bağlamda Cumhuriyet devrine ait Kemalist-korparatist ideolojiyle gerek şiirsel alanda gerekse zihinsel alanda karşı-ideoloji olarak konumlanan Necip Fazıl, *İdeolocya Örgüsü*, *Dünya Bir İnkılap Bekliyor*, *Konuşmalar* gibi alternatif ideoloji inşa etme çalışmalarının yanında; sanatsal açıdan *Çile*, *Reis Bey* ve *Bir Adam Yaratmak* gibi eserlerde de, söz konusu karşı-ideolojiyi yazınsal hale getirilmiştir. Dolayısıyla Necip Fazıl'ı bir aksiyon çerçevesinde yazınsal üretime iten şey, batılılaşmanın meydana getirdiği karşılık problemiyle yüzleşmek zorundan kalan şairin; hem yürürlükteki Cumhuriyet modernleşmesini hem de Tanzimat modernleşmesini batılı bir kaynak üzerinden temellendirme eğilimine yaptığı itiraz noktasında değerlendirmek gerekir.

İşte Necip Fazıl adına monografik gelişim aşamalarının nihayetinde oluşmuş zihniyet belirlenimi, korkuyu da şiir dilinde sadece metafizik olgulardan beslenen bir eylem durumunda bırakmaz. Korkunun başlıca tetikleyicilerinden biri zihniyet değişimi sonrasındaki inanç çekirdekli ideolojik boşluk hissi diğeri de, batılılaşma karşısında bir metottan yoksun Müslüman düşüncesinin ta kendisidir.

“*Tutuşturanlar, lûgat kitabını elime,
Bilsin: Allahtan başka bilmiyorum kelime*” (Çile s.45)
(...)
“*Bak nasıl silinir bu yüz karası;
Elimde, ölümü öldüren silah,
Anlımda tozpembe secde yarası,
Lûgat kitabımda tek isim. Allah...*” (Çile s. 260)

Yukarıdaki şiir metinleri dikkate alındığında “lûgat” Necip Fazıl için varolan şartların gelip kilitlendiği temel karşı-olgu değerini ifade etmekte son derece etkilidir. Zira son iki yüz yıl Türk düşüncesi açısından temellük ve adaptasyon sürecimize işaret ettiği için bir lûgat bulmak onu içselleştirmek ve batılılaşma adına ona bir karşılık bulmak olarak gelişen formasyon endişesi, siyasal programımızda ilerlemeci pragmatizmle Hegelvari bir tarih vizyonu kazanmış sürece, Karl Popper'ın L. Fisher'den alıntılıdığı “*ilerleme bir doğa yasası değildir. Bir kuşağın kaydettiği ilerlemeyi öteki kuşak yitirebilir.*” (Popper 2013: 491) eleştirisiyle karşı-olgu boyutu kazandırır. İşte Necip Fazıl'daki

'lûgat' vurgusu da, bu karşı olgunun elbette bu dünyaya dönük bir sistem ve zihinsel dönüşüm eleştirisidir. Çünkü Necip Fazıl şiirinin 'ben' odağında hücum ettiği sadece ontolojik yapıda bir öz varlık denetimi ve etik sorgulaması değil; aynı zamanda dış dünyanın sistemlerin belki daha özele indirmek gerekirse vesayetini ve rejime ait pragmatik uygulamaların çekirdek bir inanç dairesinden değil de, yüzünü Batı'ya çevirmiş bürokrasisinden gelir. Necip Fazıl'ın söz konusu karşı-olgu için *O ve Ben*'de dile getirdiği şu düşünceler çarpıcıdır: "*Maddeciler, kuru akılcılar, ölçüp biçiciler ve beş hasse kadrosunda yaşayanlar dairemin dışında... Muhteşem tarafları da olmayan, mağrur ve rahat eşekler... Artık düşünün siz; Batı'nın oluşunu, hem de gayet acemi ve tereddütlü dış çizgilerle kopya etmek gayretindeki Tanzimat ve sonrası fikircileri ve edebiyatçıları, benim için ne kadar köksüz ve sahte...*" (Kısakürek 2015: 71, 72) Bir bakıma Necip Fazıl'ın bir zihniyet gerilimi içine girdiğini söylemek yanlış olmaz. Özellikle batılılaşmanın hazır bir çerçeveye Türk düşüncesini son yüzyıllar itibarıyla kuşatıyor oluşu, şairi bir reddetme refleksine iter.

Denilebilir ki, Necip Fazıl, yüksek şairlik kabiliyetinin sınırlarında, kaynakstal olarak Fransız şiirinden en küçük bir ilham beklentisi içinde olmamasına karşın; sanatın çağcıl retoriği bağlamında, Baudelaire, Rimbaud, Verlaine ve Valéry şiiriyle temel fark ve ayrılıklarıyla bile olsa sıklıkla karşılaştırılmış bir şairdir. Belki de bu nedenle Necip Fazıl Batı'nın yüzleşmek istemediği bilgi ve teori boyutuyla hesaplaşmak zorundadır. Bunu şiir dilinde yapar. "*Sembolizm varoluşçuluk ve mistisizm kimi zaman bir araç kim zaman bir ruh hali kimi zaman da bir unsur olarak 'ben'in var veya yok olma yani ekzistansiyel bunalımın nağmeleri ve makamları gibi Necip Fazıl şiirini büyüler. Şiir aslında Necip Fazıl'a sürekli olarak 'ben'in hiçlikle yaptığı ölümüne savaşın en etkili ve tek silâhıdır.*" (Karakoç 2014: 87) *Lûgat, bir isim ver bana halimden;*

Herkesin bildiği dilden bir isim! (Çile s. 19)

Dikkat edilecek olursa Necip Fazıl'ın yüzleşmek zorunda kaldığı asıl şahsi plan Sezai Karakoç'un onu değerlendiren bir yazısında ısrarla vurguladığı 'özel ben' diyebileceğimiz bir ben değil; onun içinde yoğunlaşmış öz birikimin 'insan beni'dir. (Karakoç 2014: 96) İşte şairin korku üretim pratikleri de, kaynakstal olarak etkilenmese bile zihin dünyasında birer devir münasebeti oluşturması bakımından karşı-öteki boyutuyla da olsa Batı'dan ayrı düşünülemez. Bu bağlamda Necip Fazıl, Batı'ya ait bütün sesleri duyar. Asıl mesele, söz konusu seslere, imajlara, görüntülere, metaforlara hâsılı batılı ikonun Necip Fazıl'da uyandırdığı rahatsızlığın 'ben' odağında direnişidir.

Yine şairin Batı merkezli bir ikon olarak söz konusu edilebilecek ve şiirsel imge yoluyla sese dönüştürülen 'çan' göstergesi bağlamında vurgulanan 'korku' şöyle dile getirilir:

*"Odamda yanan mumu üfledi bir çan sesi.
Gözlerim halka halka gördü bu uçan sesi.
Önümde bir hız geçti, aktı ateşten izler;
Açıldı kıvrım kıvrım toprak altı dehlizler.
(...)
Sağa sola sallanıp, dan, dan, dan, çaldı çanlar;
Durmadan çaldı çanlar, durmadan çaldı çanlar,
Sular ürperdi, eşya ürperdi, tunç ürperdi."* (Çile s. 121)

(...)

Denilebilir ki Necip Fazıl 'korku'yu, alıntılanan şiir metninde bir benlik çerçevesiyle odağa alınmış ontolojik problem olarak görmez. Bu, derece derece yayılan bir Batı korkusunun imge durumuna taşınmasıdır. Ortada varolan Öznenin yüceltilmesi yerine alçaltılması yani bir atopos*

* **Burada dikkat çekici olan Necip Fazıl'ın 1925'te yazdığı *Çan Sesi* şiirinde bir medeniyet eklemlenmesinin söz konusu olmadığını ve 'korku' ya neden olan göstergenin herhangi bir Batı-dışı fraksiyona bağlanmadığını yani Şark adına atopos

(yersiz) olarak sürdürülen benlik, 1925'te yazılan *Çan Sesi* şiirinde korkuyu Batı kökenli sestem, ikondan ve imgeden üretir. Elbette Baudelaire veya Rimbaud'da söz konusu ikon kökensel bağlamını da peşinden rahatlıkla sürükleyerek kendi kültür dairesine rahatlıkla bağlanabilir ve çözüm sunabilir. Fakat Necip Fazıl'daki durum farklıdır. Çünkü bu batılılaşmanın getirdiği bir korku hissi uyandırır. İkon kırılmaz, kendi şartlarında dönüştürülemez. Sadece korkunun kökensel kaynağına işaret eder.

Sonuç olarak Necip Fazıl'ın Batı karşısındaki tavrını netleştirdiği Abdülhakîm Arvâsî ile yolunun kesiştiği monografik devrimi, sanatkarın çok önceden temellük ettiği Batı formasyonuna yönelik alternatif tekliflerin yazınsal anlamda üretildiği bir zaman kesitine kapı aralar. Elbette söz konusu monografik devrim, korkunun evrensel sanat ve çağcıl verilerinin ferdi mizacın olmazsa olmazı şair karakterine sinmiş bir 'ben' fikriyle mücadeleyi kestiği anlamına gelmez. Bilakis Batı'nın son yüzyıllara damgasını vurmuş düşünsel popüleritesi, Neci Fazıl adına; sanat, felsefe, retorik ve şiir çerçevesiyle en temel yazınsal üretimlerin kendini ağırlıklı ve yoğun hissettirdiği bir çağa zamandadır. Necip Fazıl, nesirde olduğu kadar şiirde de, bu zamandaşlığın epistemolojik kaynaklarına ve ürettikleri korkulara direnen şairdir. Fakat asıl sorgulanması gereken Necip Fazıl gibi Türk düşüncesinin de en temel problem alanını oluşturan batılılaşmanın şairin diline taşıdığı öğeler karşısındaki korku durumunun ayrıştırılmasıdır. Zira Necip Fazıl Kısakürek adına ortada aksiyon ve zeka açısından ciddi bir karakter mevcutken; bu zekanın Türk-İslâm medeniyeti bağlamında sistemli düşünce ve problem odağı oluşturacağı yöntem, şaire göre tartışmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bilgegil, Kaya(2011). Necip Fazıl'a Dair, Necip Fazıl Armağanı (Ed. Mustafa Miyasoğlu) İstanbul: Konak Yayınları. 9. Basım.
- Diriliş Dergisi Bülten Yazısı (1974). *İnsanlığın Dirilişi/ Bunalımın Kaynağı II S: 4.*
- Falzon, Chrstoper (2001). *Foucault ve Sosyal Diyalog/Parçalanmanın Ötesi*, (çev. Hüsamettin Arslan) İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Haksal, Ali Haydar (2012). Necip Fazıl Büyük Doğu Irmağı, İstanbul: İnsan Yayınları. 2. Basım.
- Jean-Paul Sartre (2009). *Varlık ve Hiçlik/Fenomenolojik Ontoloji Denemesi*, (Çev. Turhan Ilgaz-Gaye Çankaya Esken), İstanbul: İtaki Yayınları 3. Basım.
- Karakoç, Sezai (2014). Edebiyat Yazıları II/ Dişimizin Zarı, İstanbul: Diriliş Yayınlar 5. Basım.
- Kısakürek, Necip Fazıl (1990). *Konuşmalar*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- _____ (2012). *Çile*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları. 73. Basım.
- _____ (2015). *O ve Ben*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları. 37. Baskı
- Michel, Foucault (2011). *Özne ve İktidar*, (çev. Işık Ergüden & Osman Akınhay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları. 3.Basım.
- Okay, M. Orhay (2002). *Necip Fazıl Kısakürek*, Ankara: İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Popper, R.Karl (2013). *Açık Toplum ve Düşmanları II*, (çev. Harun Rızatepe) Ankara: Liberte Yayınları. 3. Basım.
- Ricoeur, Paul (2010). *Başkası Olarak Kendisi*, (çev. Hakkı Hünler) Ankara: Doğu Batı Yayınları

bir savruluk içinde olduğunu iddia etmek zorlama olmaz. Atopos özne için bk. Paul Ricoeur, **Başkası Olarak Kendisi**, (çev. Hakkı Hünler) Doğu Batı, Ank., 2010, s. 21.